

СТАНОВИЩЕ

на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.2 Психология

Психология на труда и професионална психодиагностика

на Десислава Безинска-Шеинкова, докторант към ЮЗУ „Неофит Рилски”,

Философски факултет, катедра Психология

Тема на дисертацията: „Възможности за предотвратяване на конфликтни ситуации между участници в пътното движение”

Изготвил: доц. д-р Ергюл Таир, ИИНЧ-БАН

Представеният от Десислава Безинска-Шеинкова дисертационен труд разглежда проблем с изразена научна и научно-приложна стойност, който не само провокира интереса на изследователи от различни сфери, но запазва актуалността си поради високата си социална значимост, свързана с безопасността на участниците в пътното движение. В дисертацията, въз основа на общата социално-психологическа теория за конфликтите, задълбочено се разработва значим практически проблем, който е от съществено значение не само за ефикасността на транспортната система, но в значителна степен определя сигурността на участниците в пътното движение.

Дисертацията е с обем от 201 страници, в които се включват увод, три глави, заключение, приноси, библиографска справка и 6 приложения с методиките на изследването. Литературните източници са 107, от които 15 на кирилица (на български и руски език) и 92 на латиница (на английски и немски език), релевантни на изследвания проблем. Трудът е илюстриран с помощта на 11 таблици и 9 фигури.

Теоретичната обосновка на изследването е подробно разработена в първа глава на дисертацията. Авторката последователно ни запознава със същността на разглеждания проблем – конфликтите и по-конкретно пътния конфликт, неговата структура и типология. Задълбочено са анализирани категориите в пътната комуникация, с акцент върху толерантната комуникация и взаимодействие. Детайлно са представени статичната и

динамичната структура на пътния конфликт. Извеждат се предпоставките за конфликт в пътното движение, като „неправилно предприемане на пътнотехнически мерки“, грешно предсказване на действията на другите участници в движението, липса на дисциплина, склонността към риск и бързо шофиране. Място в анализа е отредено за проявите на агресия на пътя и предразположеността към конфликти. Специално внимание се отделя на възможностите за повишаване на комуникативната компетентност на шофьорите, като се представят добри практики от редица страни като Норвегия, Русия и др. Представеното изложение е доказателство за добро познаване на проблема за конфликтите, като цяло от страна на Десислава Безинска-Шеинкова и умелото разграничаване на специфичния аспект, свързан с пътното движение, който ще се изследва.

Втора глава на дисертацията е посветена на организационния дизайн на изследването, чиято цел предполага да се разкрият социално-психологическите свойства на пътните конфликти, както и условията за тяхното възникване и предотвратяване. Коректно са формулирани три изследователски задачи, чиято проверка се осъществява посредством три хипотези. Методическият инструментариум е адекватен и включва контент-анализ на съдържанието на документи, целеви програми и решения на централните и местни органи на управление на движението по пътищата, както и рекламни материали. Самооценъчни въпросници, като многофакторния личностен въпросник на Р. Кетел вариант С, тест за описание на поведението и степента на конфликтност на Томас, тест за агресивността на Бас-Пери. Извадката на изследването включва 437 лица, от които 129 жени и 308 мъже, участници в движението по пътищата: шофьори (професионалисти и любители) и пешеходци от градовете София, Благоевград и Дупница.

Получени резултати последователно и аналитично са изложени в трета глава на дисертацията. Мога да подчертая, че авторката на настоящата дисертация е представила логично и завършено изследване, което има своите несъмнени научни и практически достойнства, които са коректно описани в приносите на дисертацията. Сред тях заслужава да се посочат: социално-психологическата структура на пътнотранспортните конфликти, съдържаща в себе си статични и динамични форми и отчитаща същността на комуникацията

между водачите и съотношението на техните личностни свойства и състояния; възможностите за намаляване на пътните конфликти, базиращи се върху увеличаване на комуникативната компетентност на водачите на МПС; повишаване на тяхната дисциплина и на ефективността на социалната реклама за култура при пътното движение.

Представеният автореферат адекватно отразява дисертационната разработка като включва и приносите и публикационната активност на докторантката, в която са отбелязани три публикации (една в съавторство) от печатно издание и от участия в научни форуми по темата на дисертацията.

В заключение, смятам, че дисертацията е по актуална и значима тема, представя способностите на докторанта да планира, организира и проведе научно изследване, чиито резултати подходящо да анализира и интерпретира. Всичко това ми дава основание да предложа на уважаваното научно жури да оцени дисертационния труд положително и гласувам с „Да” за присъждането на Десислава Безинска-Шеинкова на образователната и научна степен „доктор”.

20. 04. 2018 г.

Член на научното жури:

(доц. д-р Ергюл Таир)